

ג ל י ו נ ד ת ל ע י ו נ ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע
ע ר ו כ י ת ב י ד י נ ח מ ת ל י ב ו ב י ז
י ו י ל ע י פ ו ס ד ת ו ר ה ו ה ס כ ל ה ל מ פ ו ג ר י מ ו ל נ ע ר
ה ס ת ד ר ו ת נ ש י מ ז ר ח י ב א מ ר י ק ה

האזינו (תשי"ז)

כ"ו: אמרתי אפאיהם אטביתה מאנוש זכרם.
כ"ז: לולי כעס אויב אגור פן ינכרו צרימו
פן יאמרו: ידנו רמה ולא ה' פעל כל זאת.

א. שאלה כללית: מסוקים אלה מהוים מפנה בשירה כולה וחוצים אותה לטנים. הסבר כיצד?

ב. אמרתי אפאיהם.
רש"י: אמרתי בלבי: אפאה אותם.
ויש לפרש "אפאיהם" אטיחם פאה, לחטליכם מעלי הפקר, ודוגמתו מצינו בעזרא (נחמיה ט' כ"ב) "ותמן להם ממלכות ועמים ותחלקם לפאה" - להפקר, וכן חברו מנחם.
ויש פותרים אותו כתרגומו: "יחול רוגזי עליהן"; ולא יתכן, שאם כן היה לו לכתב: "אאפאיהם" אחת לשמוש ואחת ליסוד (=א) אחת לסימן עתיד וא' אחת שרשית) כמו (יסעיה מ"ה ה') "אאורן", וכמו (איוב ט"ז ה') "אאמצכם כמו פי", והא' התיכונה אינה ראויה בו כלל.
ואונקלוס תרגם אחר לטון הברייתא הסנויה בספרי החולקת תיבה זו לג' תיבות. אמרתי אף אי הם? - אמרתי באמי אתכם כאלו אינם, טיאמרו רואיהם עליהם: "אייה הם?"

ראב"ע: יש אומרים טאפאיהם שלט מליים; והנכון סאין לו וע. וטעמו "אטביתם". בעבור טיש אחריו: "אטביתה מאנוש זכרם", והנה כלם ימותו. ואלו היה כדעת המדקדים, שחטעם אפיצם בכל פאה (=אטליכם בכל כנפות הארץ וכמו שתרגמו הטבעים) לא ידבק הטעם.
ויש אומרים "אחריבם באפי" והנה טעמו "אכרייתם" כמו "אטביתם" ויבוא הטעם כפול...

- 1א) כמה פירוטים מציע רש"י למלה ומה ההבדל ביניהם. (מאיזה טרס נגזרת המלה לדעת כל אחד מן הפירוטים)?
- 2א) הסבר את המקומות בראב"ע המסומנים בקו.

ג. אמרתי אפאיהם אטביתה מאנוש זכרם.
אברבנאל: המפרטים פרטו "אפזרם בכל הפאות", ואני אחטוב שהוא בהפך: אמרתי לטומם בפאה אחת, כדי טאטביתה מאנוש זכרם, כמו שהיה מענין עשרת הטבטים שהוליך מלך אטור לחלח וחבור שלא נודע עוד מהם זכר באיזה מקום הם. וענינו כי בהיות ישראל כולו יחד בפאה אחת, כאשר יגבר האויב עליהם ובחלמה יוכל לכלותם מעל פני האדמה, כמו שחטב לעשות אחטורו, להטמיד להרג ולאבד כל היהודים אשר במלכותו ביום אחד. אבל בהיותם מפוזרים בכל הפאות אף טיכעס עליהם מלך אחד, יחמול עליהם מלך אחר ויברח מגוי אל גוי וממלכה אל עם אחר, בהיות טמה מאחיהם. וכבר העירו חז"ל על ההטחה הנפלאה הזאת (פסחים פ"ז): "צדקה פזרונו בישראל (טופטים ה') צדקה עשה הקבה"ו עם ישראל טפורם בין האומות". והוא האמת, הלא ידעתם האומה הגדולה שהיו אנטי Troia ולחיותם כולם מקובצים בפאה אחת, באו עליהם היונים והטמידום ולא נטארו מהם טם וטאריית. וכן קרה לאומות אחרות. ולהיות ישראל מפוזרים, לא תמו בכליה כוללת. ואם היות טנטארו מעט מהרבה, הנה טעמם עמד במ וזכרם לא יטוף ממני בני אדם בכל אורך הגלות המפולא הזה. והנה ראינו סמלך Anglaterra הטמיד כל היהודים, שהיו במדינות מלכותו וכן עשה בזמן אחר מלך צרפת את היהודים אשר בארצו (כי רבו מארבה ואין להם מספר), ואם היו טם מיהודים כולם מקובצים, לא היה נטאר מהם עד אחד. וה' ית' אמר (ויקרא כ"ו) "ואף גם זאת בהיותם בארץ גלותם לא מאסתיים ולא געלתיים לכלותם", וטפני זה היה הפזור צדקה וחטד רב לחטארות האומה והצלתה.

- 1) האם מתכוון אברבנאל כחלילת דבריו ("המפרטים פרטו") לאחד מפרוטי רש"י?
- 2) במה טונה דעתו מדעת המפרטים?
- 3) האם יש להבין את טגמת דבריו - וכן את טגמת מאמר חז"ל המובא בדבריו (פסחים פ"ז) - כמה טקוראים היום "תיוב הגלות" או לא?
- 4) היט לטמוע מתוך דבריו את הד-תקופתו?

ד. לולכי כעס אויב אגור

רש"י: אם לא שכעס אויב כנוס עליהם להשחיתם, ואם יזכל להם וישחיתם - יתלה הגדולה בו ובאלוהיו ולא יתלה הגדולה בו. וזהו שנאמר "מן ינכרו צרימו", ינכרו הדבר לחלות גבורתו בעבודת כוכבים, שאין הגדולה שלו.

מח דאה רש"י (וכן ת"א שבעקבותיו הוא הולך) לטעות בפרוש תמלת "אגור" מן הפרוש הרגיל (=אמחד)?

ה. אשביחם מאנוש זכרם לולי...

רמב"ן: גלותינו בין העכו"ם אנחנו יהודים ובנימין שאין לנו זכר בעמים ולא נחשב לעם ואומה כלל. והנה יאמר הכתוב כי היה במדת הדין להיותנו כן בגלות לעולם, "לולי כעס אויב" ויורה זה שאין לנו הצלה מיד העמים רק בעבור שמו כענין שני ביחזקאל (ל"ו, י"ז-ל"ו) "וקבצתי אתכם מן הארצות אשר נפוצתם שם ונקדשתי בכם לעיני הגוים וידעתם כי אני ה' בעשותי אתכם למען שמי. לא כדרכילכם הרעים וכעלילותיכם הנשחתות בית ישראל" וכן שם עוד: "ואעש למען שמי לבתי החל לעיני הגוים". ולכן הזכיר משה בתפילתו (במדבר י"ד) "ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך... "וה' ית' הודה לו בזה "ויאמר ה' סלחתי כדברייך".

והטעם בטענה הזאת איננה כרוצה להראות כוחו בין משנאיו... אבל ה' ברא את האדם בתחוננים שיכיר את בוראו ויודה לשמו, ושם הוטות בידו להיטיב או להרע. וכאשר חסאו ברצונם וכפרו בו כולם, לא נשאר רק העם הזה לטמו ופרסם בהם האותות והמופתים, כי הוא אלוקי האלוקים ונודע בזה לכל העמים. והנה אם יטוב ויאכל זכרם (סל ישראל) יטכחו העמים את אותותיו ואת מעטיו ולא יסופר עוד בהם... והנה תהיה כונת הבריאה באדם בטלה לגמרי, טלא יטאר בהם יודע את בוראו - רק מלכיים לפניו. ועל כן ראוי מדין הרצון שהיה בבריאת עולם, שיהיה רצון מלפניו להקים לו לעם כל הימים, כי הם הקרובים אליו והיודעים אותו מכל העמים. ולכן הזכיר משה בתפילתו: "ואמרו הגוים אשר שמעו את שמעך לאמר: מבלתי יכלת ה' להביא אל העם הזה אל הארץ וישתחם במדבר" - וה' ית' הודה לו בזה, ויאמר ה': "סלחתי כדברייך".

- 1) מהו הקטי הגדול בפסוקנו סרצה הרמב"ן ליישוב?
- 2) מהו הדמיון בין פסוקנו לבין הפלת מטה במדבר י"ד?
- 3) באיזה מטני המקומות הקטי (סל טאלה 1) גדול יותר?
- 4) במה מסייעים הפסוקים ביחזקאל ל"ו (קרא את הפרק כולו) לפתרון הקטי שלנו?
- 5) האם מסולק הקטי הנ"ל, אם מפרטים מלת "אגור" כפי שפרשה רש"י או עדיין הקטי קיים ועומד?
- 6) הסבר את המלים המסומנות בקו.

בתיבה וחתימה שרבה

הטאלות המסומנות x קטות והמסומנות אא קטות ביותר יענה כל אחד לפי הבנתו. טאלות וגם חטובות יש לטלות לנחמה ליבוביץ קריה מטה ירוטליים.

הרוצים להמטיך בלמוד זה בטנת חשי"ח מחבקטים להודיע על כך מעתה דמי החתימה לכל חשי"ח 3 ל"י. דמי המטלות 2.750 ל"י, ואפטר לטלמם גם בטני שעורים. למזמינים למעלה מ-8 גליונות יחד - הנחה נמצאים למכירה גם כל הסנתונים שיצאו עד עכשיו חט"ב - חשי"ז. ומחיר כל טנתון 2.800 ל"י, מחיר כל 16 הסנתונים 22.500 ל"י.

את דמי החתימה יש לטלות לנחמה ליבוביץ ירוטליים, קריה מטה.

עלון הודעה ללמוד הגליון אפטר להזמין במטרד החנוך והחטבות בירוטליים. המחלקה לחטבות חורנית